

IVAN BROŽ, VÁCLAV KRÁLÍČEK



Bůh stál při Anglii



TAŽENÍ VELKÉ ARMADY, 1588



EPOCHA

Ediční rada edice Polozapomenuté války

prof. PhDr. Robert Kvaček, CSc. (FF UK, Technická univerzita Liberec)

doc. PhDr. Jan Halada, CSc. (FSV UK, vedoucí katedry Marketingové komunikace a PR)

doc. PhDr. Martin Kovář, Ph.D. (FF UK, ředitel Ústavu světových dějin na FF UK)

doc. PhDr. František Stellner, Ph.D. (FF UK a VŠE, ředitel Ústavu světových dějin na VŠE)

prof. PhDr. Aleš Skřivan, CSc. (FF UK, Ústav světových dějin)

doc. PhDr. Radek Fukala, Ph.D. (Univerzita Hradec Králové)

PhDr. Karel Richter, CSc.

POLOZAPOMENUTĚ
VÁLKY



EDICE



Pravděpodobně jediný dochovaný obraz galeony San Martín na detailu malby Hendrika Cornelisz. Vrooma z Tiroler Landesmuseum Ferdinandeum v Innsbrucku. Za povšimnutí stojí velmi vysoké lodní boky, tak rozdílné od lodí anglických konstrukcí

IVAN BROŽ
VÁCLAV KRÁLÍČEK

Bůh stál při Anglii

TAŽENÍ VELKÉ ARMADY
V ROCE 1588



NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA



MĚSTO
LETOHRAD
MĚSTO LITERATURNY FAKTU

Copyright © Ivan Brož, Václav Králíček, 2010

Cover © Karel Kárász, 2010

Illustrations © Václav Králíček, 2010

Maps © Václav Králíček jun., 2010

Czech Edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2010

ISBN 978-80-7425-040-8

OBSAH

Pár slov na úvod	9
I. Eskalace španělsko-anglického napětí	13
Mohl se Drake setkat s někým z Prahy?	23
Přižehnutý vous Filipa II.	25
Vynikající výzvědná služba	26
Drakeův úspěšný útok na Cádiz	29
Výzvědná aktivita	34
Drake opět řadí jako „státní pirát“	37
Filip II. zuří	40
Drake u královny	41
Filip II. versus Alžběta I.	43
Úpravy plánu	47
Nový vrchní velitel Armady	49
Zásahy Filipa II.	54
Armada	56
Španělské posádky	61
Technika ve službách soupeřících stran	64
Co do počtů byly síly vyrovnané	74
II. Válka v Lamanšském průlivu	77
Armada vyplouvá	81
Co následovalo	83
Zdržení	85
Konečně se kotvy zvedly	89
Vysoká diplomacie na poslední chvíli	90
Na dohled Anglie	91
Parma se Sidoniem si pravice nestisknou	127
Slavný projev královny Alžběty I. v Tilbury	129
Druhá porážka, tentokrát v režii přírody	132

Dokončení zkázy Armady135

Úvahy Filipa II. o odvetě142

III. Odezva v Evropě 145

O českém prostředí152

Portugalský projekt a definitivní porážka Armady.....155

Sehráló počasí rozhodující roli?159

Anglie: cesta k vlastnímu impériu otevřena.....162

Přílohy

Osobnosti a jejich osudy.....165

Chronologie hlavních událostí196

Flotila Filipa II.199

Flotila královny Alžběty I.204

Literatura 208

Obrazové přílohy

Průřez galeonou.....210

Irské pobřeží s nalezenými vraky lodí Armady.....212

Pár slov na úvod

V první polovině šestnáctého století se Anglie ještě nacházela v podřízeném postavení vůči tehdejšími námořními mocnostem – Španělsku a Portugalsku. Zatímco španělské a portugalské lodi dominovaly na atlantických trasách mezi Evropou a nedávno objevenými územími Střední a Jižní Ameriky, a v době kdy portugalský mořeplavec Fernando de Magallanes našel průliv mezi Atlantským a Tichým oceánem a doplul až k Filipínám, byli angličtí námořníci odkázáni zatím víceméně jen na severní vody anebo na hledání nových cest směřujících na Dálný východ. Stručně řečeno, Anglie se v první polovině 16. století musela sklánět před Portugalskem a hlavně před drtivou převahou Španělska.

„Byla to doba, kdy Vasco Núñez de Balboa vztyčil kastilský prapor na březích Darienského zálivu, Cortés v Mexiku a Pizarro v Peru, kdy v Evropě naprosto převládal španělský vliv a kdy žhavou obraznost obyvatel Ibérie okouzlovaly vidiny bájného Eldoráda, rytířských dobrodružství a světové říše. Tehdy se španělská svoboda vytratila za třeskotu zbraní, mizela pod přívalem zlata a v děsivé záři autodafé.“

Jak vidět, Karel Marx míval při ruce i vizi uměleckou. Byl to on, kdo takto obrazně vylíčil období španělské nadvlády v Evropě v 16. století za Karla V. a jeho syna Filipa II. Jejich říše – tedy celé Španělsko, Nizozemsko, Rakousko a některé německé a italské země společně s jejich koloniemi ve střední Americe a na Filipínách – se tehdy vskutku stala největší evropskou a koloniální mocností, nad kterou symbolicky vzato slunce vskutku nezapadalo. Od dob Karla Velikého, jenž figuroval od roku 800 jako římský císař, nikdy nevládl žádný panovník nad tak obrovským územím.

Byl to slavný španělský „zlatý věk“, kdy říše mohla ve své směsici různých národů, království, knížectví, vévodství, měst a navzájem ne-sousedících provincií přežívat pouze tehdy, když byl neustále zdůrazňován univerzální charakter jejího poslání. Takováto univerzálnost se vyjadřovala zejména myšlenkou křesťanské jednoty, která nacházela

především v Evropě silný ohlas. Soulad mezi říší a církví byl také v centru pozornosti Karla V., císaře Svaté říše římské německého národa. Jen pod vlivem silné, energické osobnosti tohoto nemluvného a rezervovaného muže se smyslem pro sebeovládání a rovněž díky jeho burgundskému entuziasmu a španělské královské vznešenosti, vlámské svědomitosti a německé odměřenosti mohla být tato říše v Evropě drásané spory a protichůdnými zájmy států udržována. Španělsko je tehdy mocností i zásluhou velkého rozkvětu umění, jak o tom svědčí díla dobových světových mistrů, jakými jsou v duchovní hudbě například Cristobal Morales, skladatel a kapelník v Toledu a Malaze a F. Guerrero, nebo spisovatel Miguel de Cervantes, básník Lope de Vega či malíř El Greco.

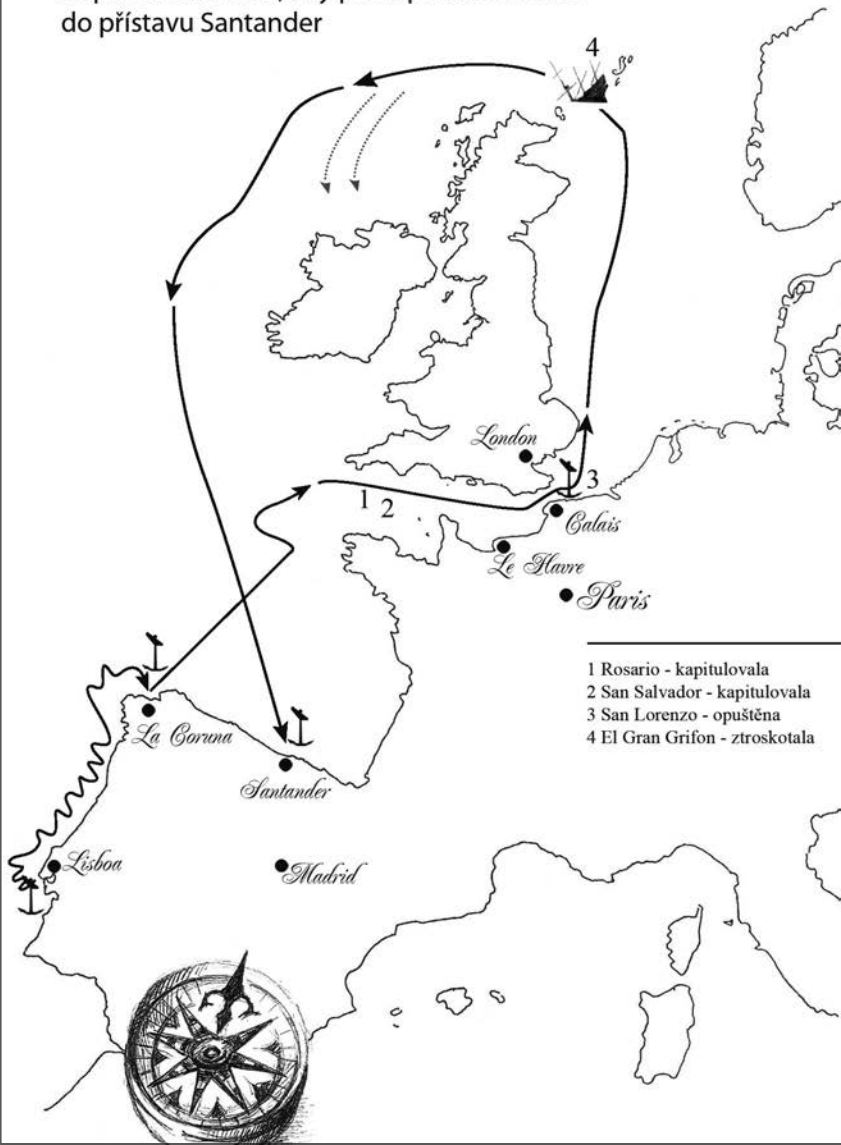
Politické a obchodní spory mezi Španělskem a Anglií, které ještě více dramatizovaly náboženské rozbroje, vedly k tomu, že Madrid stále ostřeji vystupoval jako garant katolicismu proti anglikánským reformátorům. Těžiště tohoto střetu obou zemí, kdy jedna usilovala o udržení své dominantní pozice na mořských cestách a druhá ji naopak chtěla získat, se odehrávalo na vlnách Atlantského oceánu.

Anglie se přitom snažila vyvažovat náskok Španělska – alespoň v polovině 16. století – vskutku svérázným způsobem. Došlo jak k potlačení katolicko-feudální opozice (Norfolkovo povstání, poprava Marie Stuartovny), tak i puritánů. Stejně rozhodně se z Londýna vedla rovněž ostrá protišpanělská politika. Ale současně se v této ostrovní zemi začal rozvíjet jak obchod, tak i některé druhy průmyslu. Platí to zejména o soukenictví, těžbě černého uhlí a výrobě železa, které právě v této době zaznamenaly nevídaný rozkvět. Za vlády Alžběty se také rodily počátky anglického kolonialismu s příznačnými průvodními jevy – od porobení Irska, přes zámořské plavby a založení Virginie na americké pevnině, až po vznik zámořských obchodních společností. K nejvýznamnějším náležela Levant Company (Levantská společnost), kterou zakládal v roce 1581 londýnský starosta Sir Edward Osborne, jenž patřil spolu s dalším významným činovníkem této společnosti, Richardem Staperem, k průbojným obchodníkům a finančníkům. Tato společnost vedla aktivní obchodní styky s Osmanskou říší, zejména v textilním oboru. Jako svá obchodní centra využívala ta města, kde se již předtím dařilo zabydlet anglickému podnikatelskému duchu. Jednalo

se například o egyptskou Alexandrii, syrské Aleppo nebo turecký Cařihrad či Smyrnu. Pod vlivem úspěšného podnikání této společnosti bylo možno dokonce navázat kontakt mezi královnou Alžbětou a sultánem Muratem III. Na zkušenosti lidí z této obchodní sféry pak samozřejmě mohl navázat vůbec nejznámější anglický obchodní subjekt, jakým nesporně byla East India Company (Východoindická společnost), která po svém založení 31. prosince 1600 získala monopol na obchodování v oblasti na východ od mysu Dobré naděje až k Magellanovu průlivu.

Dvůr panovnice rovněž donutil majitele půdy z vysoké aristokracie, aby se přizpůsobili, neboť zámořský obchod – podníčený samozřejmě dosud nevídanou výstavbou obchodního i válečného loďstva – znamenal pro ně velkou konkurenci. Drobné šlechtě, které se říká gentry, byla umožněna poměrně volná správa jejích oblastí, ve kterých byly podporovány – řečeno dnešní mluvou – aktivní podnikatelské kroky. Také měšťané v přístavech, především v Londýně, bohatli a podíleli se na místním politickém životě. Nutno ovšem vidět, že skutečnou anglickou politiku nevytvářel ani tak panovnický dvůr a vláda, jako spíše odvážní angličtí piráti, výrobci zbraní a zdatní obchodníci. Anglická královna vlastně jen v podstatě schvalovala to, co soukromě podnikal ten či onen z jejích poddaných. Bylo nepsaným zákonem, že držela ochrannou ruku nad věhlasnými korzáry ve státních službách, kteří okrádali španělská plavidla vracející se z Nového světa s nákladem vzácných kovů, prováděli nájezdy na španělské přístavy a plundrovali zámořské španělské koloniální osady. Na druhé straně se ovšem anglickým diplomatům dařilo vést velmi obratnou politiku u dvorů evropských panovníků. Nutno dodat, že právě taková systematická důslednost jen dokazovala, že jednali v duchu zájmů, dlouhodobých cílů a rostoucího vlivu průmyslových a obchodních kruhů. A jestliže mocenskou prestiž Španělska pomáhali vytvářet vynikající umělci, pak Anglie nezůstávala pozadu, jak o tom svědčí rozmach renesančního umění zosobněný zejména tvorbou Williama Shakespeara, stejně jako filozofie v díle Francise Bacona nebo hospodářské teorie v díle Thomase Greshama.

Plavba Armady od vyplutí z Lisabonu dne 28. května až po 21. září 1588, kdy první plavidla vrátila do přístavu Santander



I. Eskalace španělsko- -anglického napětí

V létě roku 1585 bylo ve Španělsku zajato několik anglických plavidel, která vezla obilí. Nejvyšší velení se souhlasem královny Alžběty I. proto rozhodlo, že zkušený kapitán Francis Drake bude pověřen, aby se silnou flotilou válečných plavidel zadržované lodě osvobodil, přičemž se očekávalo, že „patříčným způsobem“ vyplní nějaké španělské pobřežní město. Drake si ovšem ještě před výpravou zajistil také její výhodné finanční krytí. Získal řadu vlivných osobností, včetně královny, která do akce vložila 20 000 liber. Stranou nezůstali ani lidé z jejího okolí, jakými byli například státní tajemník Sir Francis Walsingham, člen vládního kabinetu hrabě Robert Dudley z rodu Leicesterů, Christopher Hatton, šéf královniny ochrany, nebo Sir Walter Raleigh.

A tak v ranních hodinách 14. září 1585 vyplula z Londýna nevídaně velká flotila, kterou doprovázely nadšené ovace přítomných diváků z řad obyvatelů hlavního města. Její sestavu tvořilo 33 válečných plavidel a několik dalších doprovodných lodí. Velitel flotily Francis Drake, s propůjčenou hodností admirála, plul na vlajkové lodi *Elizabeth Bonaventura* o výtlaku 600 tun. Jeho zástupci, viceadmirál Martin Frobisher a kontradmirál Francis Knollys, se nacházeli na plavidlech *Primrose* a *Leicester*, které se vykazovaly výtlakem 400 tun. Další z velitelů, rovněž Drakeův starý přítel, Edward Wynter, velel lodi *Aid* s výtlakem 200 tun. Zvláštní osobou ve flotile zřejmě musel být generál Christopher Carleill na lodi *Tiger* (150 tun), jenž při této akci vykonával roli Drakeova zástupce pro operace pozemních sil.

Jistě není bez zajímavosti, že generál byl nevlastním synem Sira Francise Walsinghama, ale hlavním důvodem jeho přítomnosti nebyla vůbec žádná protekce vycházející z příbuzenského vztahu k jednomu z nejmocnějších mužů alžbětinské Anglie. Šlo především o to, že se jednalo o velmi schopného vojáka, jenž své kvality prokázal v řadě bitev na moři i na souši, zejména v Irsku.

Ve flotile bylo dále několik lodí různého funkčního zařazení od výtlaku 100 do 150 tun až po menší veslové či plachetní pomocné čluny s výtlakem kolem 20 tun. V sestavě se rovněž nacházely malé lodice, které byly složeny na velkých korábech s tím, že mohly být pohotově použity zejména v okamžiku vlastní invaze na nepřátelském pobřeží. Dvě z klíčových lodí, *Elizabeth Bonaventura* a *Aid*, patřily královně, zatímco další byly majetkem Johna Hawkinse a asi tři nebo čtyři byly

Drakeovy. Velitel akce měl v sestavě i svého bratra Thomase, jenž byl velitelem stotunového *Thomase*. Mezi kapitány byli také dva synové Johna Hawkinse – Richard velel lodi *Duck* a mladší William zastával post kapitána na plavidle přílehavého jména *Hawkins*.

Už bylo řečeno, že ve flotile byli i vojáci. Spíše by se slušelo konstatovat, že šlo hlavně o vojáky, protože Drake měl v plánu provádět vyloďení, dobývání měst a získávání kořisti nejen pomocí větru v plachtách, ale i střeleckým uměním a ztečí houževnaté pěchoty. Možno k tomu jen dodat, že s Drakem plulo celkem 1925 mužů. Vše muselo být tedy důkladně zajištěno i z onoho hlediska, kterému se dnes říká týlové zabezpečení. Zásobování potravinami bylo vskutku úctyhodné, když si představíme, že tyto středověké koráby nesly ve svých útrobách nejen těžká děla, munici a další vojenskou výzbroj a výstroj, ale zejména tony potravin. Podle záznamů z lodních kronik šlo o 240 sudů s hovězím a vepřovým masem (1 sud = 240 litrů), 60 000 slaných tresek, 600 sudů různých druhů sardinek, 140 velkých sudů vína (1 velký sud vína = 566 litrů), 600 sudů piva, 300 sudů hrachu, slaniny, ovesných vloček, másla, sýra, medu, oleje, octa a oliv. Jutové pytle plné rozinek a švestek a dalších druhů ovoce a jiných potravin zůstaly naloženy v proutěných koších. To vskutku nebyla jen tak nějaká expedice. To už byla invazní armáda, ve které hlavní roli měli sehrát vojáci.

Na rozdíl od jiných podobných akcí bylo vše poměrně dobře zdokumentováno. Největší zásluha o popis flotily i jednotlivých lodí a samozřejmě i událostí spojených s plavbou nesporně náleží Walteru Bugge-sovi. Tento muž, jeden z armádních důstojníků, jenž nakonec zahynul během akce, se zasloužil o sepsání spisu *Summarie and True Discourse of Sir Francis Drakes West Indian Voyage* (volně přeloženo „*Stručný nástin a skutečné pojednání o cestě Sira Francise Drakea do Západní Indie*“). Na jeho pokračování se pak ještě zdárně podílel jistý poručík jménem Croftes. Cenným zdrojem pro práci historiků jsou i palubní deníky, které si vedly důstojníci generála Christophera Carleilla na lodích *Leicester*, *Primrose* a *Tiger*.

Co se však mezitím dělo v Madridu? Když se španělský král Filip II. dověděl, že se chystá Drakeova výprava, dostal se údajně do stavu vážného znepokojení. Ostatně lze tak usuzovat i z nervózně formulovaných dopisů, které posílal do Londýna, v nichž byl jeho vyslanec Bernardino

de Mendoza neustále vybízen, aby – jak to stojí v jedné z depeší – „vynaložil nejvyšší píli k získání velice častých a velice spolehlivých zpráv z Anglie“. Ačkoliv měl Mendoza v Anglii vybudovanou poměrně širokou síť vyzvědačů, takovéto a z Madridu intenzivně požadované „velice spolehlivé zprávy“ mu chyběly. Možno tedy říci, že nikdo ze Španělů, ani v Madridu, ani na diplomatické misi v Londýně, neměl žádnou skutečně hodnověrnou informaci, co se kolem Drakea vlastně děje. Mendoza byl přesvědčen, že Drake chce „přistát v Portugalsku“, zatímco admirál markýz de Santa Cruz, vrchní velitel španělského loďstva, se domníval, že Angličané mají namířeno do Brazílie, přičemž byli i tací, kteří bili na poplach s výstrahou, že dojde k přímému útoku proti Španělsku.

Drake podle původního plánu skutečně hodlal nejdříve zasadit ránu Španělům, ale jakmile se dověděl, že většina zajatých lodí už byla propuštěna, změnil trasu a zamířil přímo do Karibiku. V řadách špiček španělského námořnictva vyvolaly zprávy o tom, že Drakeova velká výprava opustila anglické břehy, velký zmatek. Admirál markýz de Santa Cruz se nechtěl dostat do vleku událostí, a tak zmobilizoval nejen vlastní námořní ochranu země do nejvyšší pohotovosti, ale ještě navíc – v tomto případě vskutku prozíravě – okamžitě vyslal kurýry ke všem místokrálům španělských držav v Novém světě s výzvou, „připravit se na možný příjezd anglické válečné flotily a udělat si zásoby“.

Santa Cruz se ze svého hlediska zachoval správně, protože Drake se skutečně již záhy dostal do tropických vod a zamířil přímo k Santo Domingu, tedy k přístavnímu městu na jižním pobřeží ostrova Hispanioly, dnešní Dominikánské republiky. Zde bylo původní sídlo španělského místokrále v Novém světě, které mnozí jistě právem označovali za „bájně město“, jehož nádhera a bohatství byly už od nepaměti dokonce námětem balad a písní. Drake si usmyslil, že právě toto místo vyplení a to nejen kvůli očekávané kořisti, ale i také z toho důvodu, že se jednalo o jeden z nejtypičtějšých symbolů říše Karla V. a jeho syna Filipa II., nad kterou „nikdy nezapadalo slunce“.

Když se anglická flotila v čele s Francisem Drakem objevila 31. prosince 1585 před Santo Domingem, všichni lidé v okolí vydechli. Angličtí námořníci úžasem. Obyvatelé Santa Dominga úděsem. Angličané byli u vytržení, když před sebou spatřili „klenot Nového světa“, údajně

nedobytný přístav s mohutnými kamennými hradbami. Obyvatelé Santa Dominga zase ustrnuli v obavě, že se na ně sápe celým španělským světem proklínaný „el Capitano Francisco“, jak nazývali Drakea, jehož smělost všichni považovali za dílo spřázení s ďáblem nebo s nějakou jinou čarodějnickou mocí. Svým způsobem se lidé právem obávali každého kroku tohoto námořníka, piráta ve službách anglické královny, a to zejména od té doby, co se roku 1580 vrátil ze své triumfální plavby kolem světa, kdy ho nesl kupředu jak „velký vítr“, tak i královnina přízeň a samozřejmě i hrůza, kterou už jen vyslovení jeho jména vyvolávalo ve Španělech.



Některé velké portugalské karavely měly i na hlavním stěžni latinskou plachtu

Když se Drake už na místě dověděl, jak obyvatelé Santo Dominga vyztužili obranná zařízení svého města, včetně potopení řady lodí, aby tak byl zatarasen vjezd do přístavu, a jak pobřežní ochrana uvedla děla do nejvyšší pohotovosti, rychle změnil taktiku. Všiml si, že navzdory tomu, že z moře obrana města vyhlíží snad impozantně, je Santo Domingo jinak zcela nechráněné ze strany souše. Obránci si zřejmě mysleli, že tamní kaktusové porosty představují nějakou vážnou překážku, pokud vůbec připustili „kacířskou“ myšlenku, že by se snad někdo pokusil o takovou „drzost“ a chtěl napadnout město z tohoto nehostinného směru.

Drake se rozhodl tuto nevýhodnou okolnost proměnit ve výhodu. Vylodil své vojáky na zrádném úseku pobřeží, kde byl mořský příboj nejen vysoký, ale často doslova nevypočitatelný. I proto se Španělé neobtěžovali, aby zde postavili alespoň menší hlídky. Jak posléze napsal jeden ze španělských důstojníků, „to první, co jsme spatřili, byla asi tisícovka anglických vojáků postupujících k západním hradbám Santo Dominga. Pro mě bylo neuvěřitelné už to, že tam vůbec mohli přistát.“

Co bylo dál? Oddíl španělských kavaleristů vyrazil z města s jasným záměrem předstihnout anglickou pěchotu a nedovolit jí, aby se mohla na břehu vylodit. Ale útočníci byli dobře připraveni i na tuto variantu a sami záhy převzali iniciativu. Nejdříve vedli soustředěnou palbu na špatně kryté Španěly. Rozprášili je přesnou střelbou ze svých mušket a vynutili si přístup ke dvěma městským branám. Angličtí vojáci byli tímto prvním úspěchem pochopitelně povzbuzeni a vzápětí pokračovali v útoku na město.

„Neustaneme v útoku, dokud se všichni nesejdeme na tržišti,“ zvolal generál Christopher Carleill těsně předtím, než své jednotky nasměroval tak, že vedly dva souběžné údery – tedy najednou proti oběma branám. Ačkoli se Španělé houževnatě bránili, zteč Angličanů byla natolik prudká, že brzy byla první linie městské obrany prolomena. Jeden z účastníků pak mohl s patřičnou hrdostí napsat do lodní kroniky: „Vběhli jsme přímo mezi ně, takže jsme vnikli do města promícháni s nimi. Na Nový rok 1586 už vlála naše svatojiřská vlajka nad zubatým cimbuřím. Tak nám Španělé dali město jako novoroční dárek.“

Zdánlivě krátká a jednoduchá vojenská akce měla dalekosáhlé důsledky. Někteří historikové dokonce hovoří o bodu obratu v dosavadních anglicko-španělských sporech. Ačkoliv se angličtí dobrodruzi, včetně samotného Drakea, pouštěli již celou řadu let ve vodách Nového světa do přepadů španělských lodí a Sir Walter Raleigh ještě zvýšil napětí, když začal usazovat kolonisty na území dnešní Virginie – což bylo v přímém rozporu s nároky Madridu na celý tento světadíl – byl to nyní tento Drakeův útok na Santo Domingo, kterým byla fakticky vyhlášena válka všemu, co představoval král Filip II. Byla to odpověď Anglie na vše, čím Španělsko znemožňovalo normální mezinárodní styky od nastolování svévolných obchodních omezení, přes kontrolu

moří a vměšování do náboženských záležitostí protestantské Anglie až po arogantní nastolování nadvlády nad Severní a Jižní Amerikou.

Co následovalo po bleskovém dobytí Santa Dominga? Drake položil před Španěly jednoznačnou podmínku: zaplatit vysoké výkupné. Když se město nevyjádřilo dostatečně jasně, nechal několik dní ničit domy i hrad místokrále, přičemž drancování se záměrem dostat se ke zlatu a stříbru nabíralo stále rostoucích rozměrů.

Byla to tehdy nesporně krutá doba, kdy násilnosti jedněch se pak sváděly na druhé s tím, že prý vždy šlo jen o odvetu. Tak například v knize Mary Keelerové *Sir Francis Drake's West Indian Voyage 1585–86*, která vyšla v Londýně v roce 1981, je vyličená událost, která právě z epizody bojů o Santo Domingo vrhá na Španěly nejtemnější světlo. Drake totiž vyslal v roli vyjednávače malého černošského chlapce, kterého zákeřně zranil španělský důstojník, jenž předtím působil na galejnické lodi. Chlapec se ještě stačil vrátit a skonal v Draekově náručí. Rozzuřený Drake pak nařídil, že každý den budou popraveni dva zajatí Španělé, dokud nebude odhalen a předveden vrah jeho parlamentáře. Hrozba se setkala s odezvou, protože již následujícího dne přistoupil před Drakea nadřízený zmíněného vraha. Drake vydal pokyn, že tohoto muže musí potrestat sami Španělé. A tak byl vrah černošského chlapce – samozřejmě před zraky Angličanů – samotnými Španěly oběšen.

Na druhé straně se zase Španělé snažili všechnu vinu za násilnosti z tohoto období svalovat na Angličany. Například v dokumentu číslo 19 Santo Domingo z *Archivo General de Indias*, který je uložen v Seville, se mimo jiné uvádí:

„Angličané začali s násilnostmi, které neměly konce, zejména v kostelech a proti symbolům. Rozdrtili je na kousky, a tak jen navršovali hanbu a nactiutrhaní na naši víru, znesvěcovali všechno... dokonce otvírali hroby a vhazovali do nich odpadky a zbytky zvířat porážených v kostelech, které se tak proměňovaly v jatka. Tyto budovy nakonec používali pro ještě hnusnější účely.“

Vyděšení měšťané v Santo Domingu nakonec vyslovili souhlas s příměřím a zaplatili Drakeovi 25 000 dukátů. Kromě toho se Drake ještě zmocnil pěti nejlepších španělských lodí a jednu z nich přejmenoval na počest svého vítězství *New Yeeres Gifte*, což v tehdejší anglické transkripci samozřejmě znamená *Novoroční dar*. Ostatní španělské lodě,

včetně královské galéry, nechal odtáhnout na moře, kde byly spáleny. Všechny otrocké galejníky, mezi nimiž bylo také hodně Francouzů a Turků, propustil na svobodu. Mnozí z nich měli takovou radost z osvobození ze španělské poroby, že se dobrovolně rozhodli přidat k jeho bojovníkům.

Ve stejné době, kdy Drake dále pokračoval v drancování španělských osad v Karibiku, dorazila k němu zpráva, že se Španělé pokoušejí zlikvidovat vůbec první anglickou kolonii v Severní Americe, která byla založena z popudu Sira Waltera Raleigha na ostrově Roanoke. Tento ostrov, dlouhý 12 kilometrů a široký asi 3 kilometry, se nachází u břehů Severní Karolíny, tehdejší Virginie – tedy oblasti nazvané na počest královny Alžběty I. Šlo o to, že Angličané se zde nyní nacházeli ve vážném nebezpečí, což si vyžádalo okamžitou akci.

Drake se neprodleně vydal na cestu, aby pomohl spasit anglickou posádku, v jejímž čele stál z královnina pověření Ralph Lane, v bitvách ostrřílený voják, který se velice osvědčil v Irsku. Drake věděl, že Lane je sice povahou tuhý jako stará kožená vesta a nikdy nepropadá zoufalství, ale že tentokrát se jedná o mnohem více než jen o osobní statečnost velitele. V sázce byly životy několika stovek Angličanů, kteří jako první vztyčili královninu zástavu na půdě Severní Ameriky.

Při svém strategickém uvažování si byl Drake zcela jasně vědom, že Španělé mohou udeřit na Roanoke jen z některé ze svých základen na Floridě a to s největší pravděpodobností ze Saint Augustinu, kde také sídlil španělský guvernér. A proto zamířil právě tam s úmyslem udeřit na španělský kontingent na této jejich základně a tak předejít jakémukoli pokusu o přepadení Roanoke.

Koncem května 1586 dorazila Drakeova flotila k břehům přístavu Saint Augustin. Zpočátku se opakovala situace ze Santo Dominga. Přepadový oddíl generála Carleilla opět úspěšně vyrazil na zteč městských hradeb. Podle podání anglických kronikářů se španělští vojáci po několika výstřelech z anglických mušket stáhli a uvolnili útočníkům cestu do města. Jinak tento střet líčí španělské záznamy. Posádka obránců prý bojovala statečně a odrazila několik opakovaných vln útoků. Ať se jednalo o takové či onaké líčení, faktem zůstává, že se Angličané sice skutečně v samotném městě setkali s nečekaným odporem, ale město dobyli.

Drake zvažoval, zda má Saint Augustine okamžitě vypálit. Váhal, protože se za zdmi domů jistě ukrývalo mnoho cenného, co by mohl nejen on a jeho muži potřebovat, ale co by mohlo posloužit i lidem na Roanoke, kde se jim zásoby jistě rychle ztenčovaly. Proto vydal rozkaz vniknout do domů a odnášet na lodě všechno, „co se mohlo hodit“, tedy i okna, dveře, zámky a veškeré kovové předměty. Teprve pak bylo město zapáleno. A že byl Drake žhář důsledný, dokazuje zpráva, že z původního počtu asi 250 domů nezůstal v Saint Augustine po odplutí Angličanů ani jeden.

Anglická flotila pak zamířila na sever a 10. června 1586 se objevila u Roanoke. Druhý den připlul Ralph Lane v člunu na schůzku s Francisem Drakeem. Jak tvrdí dobová zpráva, měl být po mnoha okázalostech a ceremoniích uveden do Drakeovy velké kajuty. Lane prý až s dojetím děkoval za rychlou pomoc a informoval Drakea, že se kolonie nachází ve velmi těžké situaci. Uvedl, že nemá kvalitní lidi, protože většinu jeho tamního osazenstva tvořili zklamaní povaleči, kteří zde nechtěli pracovat a jen se těšili na návrat do Anglie.

„Snažně jsem ho prosil, aby laskavě vzal řadu těchto slabých a neschopných lidí s sebou do Anglie... a místo nich mi dodal skupinu veslařů, řemeslníků a jiných,“ napsal po letech Lane ve svém pamětním spise. Rovněž požádal o čerstvé potraviny a čluny, jež by mu umožnily dokončit průzkum Chesapeaského zálivu, a o nějaké plavidlo dostatečně velké, aby odolalo bouřím Atlantiku.

Drake mu vyšel velkomyslně vstříc. Nabídl Laneovi také sedmdesátitunovou loď *Francis* a dalších asi šest menších člunů. Drake ještě Laneovi řekl, aby k němu poslal své nejschopnější důstojníky, kteří si vyberou vše, co budou potřebovat pro 100 mužů na čtyři měsíce. Vybrané zboží mělo být přeložené na darované plavidlo *Francis*. Ale přírodní živly vše změnily. Vichřice se přihnala zrovna v době, kdy Laneovi muži nakládali zásoby. Plachty se trhaly, kotevní lana praskala a vlny byly údajně tak vysoké, že zalévaly horní paluby a splachovaly neuskladněné zásoby do moře. Trvalo tři dny, než se bouře uklidnila a rozptýlená flotila se mohla znovu sešikovat.

Avšak jedna z lodí zmizela. Bylo to právě darované plavidlo *Francis*. Na jeho palubě bylo již nejen hodně životně nezbytných zásob a potravin, ale také mnoho Laneových lidí. Drake posléze dospěl k názoru,

že „zklamaní povaleči“, o nichž mu vyprávěl Lane, se zachovali jako zbabělí zrádci a využili bouře jako vítané záminky k návratu do Anglie. Drake pak s Lanem probrali situaci, jaká nastala po ničivé bouři. Počet Laneových mužů se nyní snížil na nebezpečné minimum. A navíc, Lane přišel o loď *Francis* a také o dva kapitány, které Drake pověřil službou v jeho prospěch. Drake s Lanem realisticky zhodnotili i možnost dalšího spojení této kolonie v Severní Americe s Anglií a shodli se, že v podmínkách, kdy hrozí další vystupňování napětí mezi Madridem a Londýnem, existují jen velmi malé – nebo spíše nulové – možnosti připlouvání dalších anglických lodí se zásobami a lidskými posilami. V průběhu dalšího rozhovoru s Lanem se Drake rozhodl vyhovět Laneovi, aby se mohl nalodit se zbytkem svých mužů na jeho lodi a odplout do Anglie.